

ספר הלכה ברורה

כולל

כל הלכות שחיטות ובריקות הריאה בלשון קצרה

ובדרך

שאלה ותשובה

כי השואל ישאל כענין, והמשיב ישיב כהלכה הצריך למלאכתו

אשר לקטתי ואספתי מגדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים

ומספרי שחיטות ובריקות הקצורים אשר בידינו

עם

תוספת הלכה

שאר דינים השויכים לשוחטים ובודקים,

וגם

דיני ניקור עם ציורים

מאתי הרל באלפי

יחיאל מיכל בלא"א מו' נתן פרידלאנד

בעהמ"ח ספר כוס ישועה ונחמה, כלו המסלה, קול צופיך ויוסף חן

אשר היתנו ש"ב וש"ץ ככמה קהלות כמדינת פרויסן

פריון 2 דיוכסמארק:

אמסטרדם

כרפוס האחים לעוווסטאן פירמא כ דוד פרופס כ"ץ ז"ל.

בשנת בכל אות נפשו האכל בשר לפי.

הלכות ניקור.

דיני ניקור חלק הפנים, וקצת דיני הרחת הבשר, וציור הבשר הצריך למלאכתו.

כתיב כל חלב וכל דם לא תאכלו, ושניהם עונשן כרת, ושגגתן חטאת, ויש חוטין האסורין משום חלב, ויש חוטין האסורין משום דם, לפיכך צריך לחטט אחריהן, וזאת דבר המסור לכל, לכן צריך השוחט להזהיר מאוד את הקצבים בעת שמחלקים הבהמה לשנים, שיחתכו בשוה על הצלע י"ב ממש, כי הבשר שבין צלע י"ב לצלע י"ג שייך לחלק האחוריים, וצריך ניקור ממנו מומחה, עוד צריך להזהיר כשחותך חלק הפנים בכסלים בשיפוע, שיחתוך רק עד הטבור, כי הכסלים למטה מהטבור והטבור שייכים ג"כ לחלק האחוריים (חכ"א).

מתחילה ינקר הבשר מצד העור, (עיין ציור א') ומוציא מצד הכתף מלמעלה חוט אחד, והוא אסור משום חלב ומקום הנחתו, מן בית השחיטה והולך למעלה מהכתף כל אורך סמוך להשררה, (ע' ציור א' אות א') וכשחותך הבשר הארום למטה מהכתף, (עיין אות ב') שם נמצא (האגריף), ומשם מתחיל להוציאו מקורם צד הקצר להבית השחיטה, ואח"כ צד הארוך, ככל אורך הסמוך להשררה.

גם יש להחמיר לחתוך מצד זה הגיד של רם מבית השחיטה הואיל ונצרר עליו הרם כשעת שחיטה (עיין אות ג') (רמ"א בשם הערוך).

ונוטל הזרוע (זה הכתף, ובלשון אשכנז בוק או בראטען) ומוציא מן בשר החזה תחת הכתף גיד אחד, שהולך כל אורך הבשר דרך הכסלים, ועוד שני גידין קטנים הנגררים עמו, (עיין אות ד'), ואסורים משום חלב.

ואח"כ הופך הבשר ומנקר מצד הפנים, (עיין ציור ב'), קולף הקרום שעל הכסלים, והוא עב ולכן וצריך לקלוף אותו הקרום עם כל החלב אשר תחתיו הנגרר עמו וכל הנמשך עם הקרום הכל אסור משום שיונק מחלב של הכסלים, (ע' ציור ב' אות ה').

אחר שהקליף הקרום שעל הכסלים, נראין ראשי החוטין שבכסלים, והן ג' בימין, וכ' בשמאל, ונהנין לנקר ג' חוטין בכל צד, ראש אחד מהחוטין מחובר לשדרה, וראשי הפצולים נדבקים תחת החזה כראשי הצלעות, וחותר סמוך ממש לצלעות ונוטל ראשי הגידין בידו ומוטך ונמשכין מאיליהן כהיותן חמים, אבל כצונן צריך לפשפש אחריהן, (ע' אות ו' ו' ח') (העיטור).

ואח"כ יחתוך הכסלים (הנקרא פלאנקען) (עיין אות ט') כל שפתן, וחותר הכשר הלכן הסמוך לשפת הכסלים, וחותר הגיד האסור משום דם עם כל החלב שתחתיו הנגררים עמו, (העיטור)

החזה חותר מצד הצוואר כ' גידין, ואסורים משום דם, (ע' אות י') ואח"כ מחתך כשר הארום הסמוך להחזה ומוציא משם כ' חוטין, האוחזין מקצה החזה עד קצהו, (עיין אות י"א) (העיטור), וצריך ג"כ לחתוך ראשי העצמות מהכסלים, והמה רכים ולבנים, (עיין אות י"ב).

הכתף (הנקרא בוק, או כראטען) (עיין ציור ג'), מתחיל לנקר כאמציעותה, (עיין ציור ג' אות י"ג), כי שם שורש הגיד ומתפצל לכמה פיצולין בהכתף ונמשכין עם אותו גיד, ומחתך לצד הודוע ומוציא משם גיד עב ולכן, וצריך לשקוע הסכין בהכתף יפה עד שיעקור גם שורש הגיד, ומוליך הסכין ומחתך הודוע עד קצותיו, עד שימשוך ויוציא כל הגיד האוחז משפת הכתף הסמוך להשררה, עד קצות הודוע, (עיין אות י"ד), (העיטור).

ואח"כ יחתוך מהחלב של הכתף שני גידין משום דם, (עיין אות ט"ו, ט"ז), וגם יש ליקח מהכתף הכשר (שקורין רדיוע) משום מיאוס, (עיין אות י"ז) (העיטור).

הראש מחתכו לשנים ומוציא ממנו המוח, ומעביר הקרום שעליו, ואח"כ מעביר הקרום שתחת המוח הרבוק בעצם, ואסורים משום דם, (י"ד), ונוטל הלחיים ומחתך בסכין מצד הלשון ומוציא גיד א', ומחתך מצד ב' ומוציא ג"כ גיד א', ומחתך תחת שורש הלשון ומוציא ממנו חוט של דם, ויורד משם לגרגרת למקום שחיטה ומוציא משם כ' גידין מצד זה סמוך לכשר, וכ' גידין מצד זה סמוך לכשר, וי"א

שצריך להסיר גם החוטין שאחורי האזניים, גם נוהגין לשבור העצמות שבלשון (הנקראים טרפה קנאבען), ויש מחמירין להסירן לנמרי וחותכין אותו הבשר שתחת שורש הלשון המכסה את פי הגרגרת (שקורין צעפכען) משום מיאום, שהוא מלא ליחות ורירין, או משום שיש לו ראש ואין הרם יוצא משם ע"י מליחה, גם צריך לחתוך הגרגרת והוושט לכל ארכן משום דם הנקרא בתוכן.

הלב חותך העוקץ והאזניים, וכל הגידין שיש בהשלשה חדרים של הלב ומשליכין, והטעם כתב הב"י בשם הרוקח שיש בהם חוטין מלאים דם.

הריאה מסיר הוורדא, וגם נוהגין לקרוע הריאה ולפתוח הקנקנות הגדולות שבה, (ש"ע, וש"ך).

הצר הכבד צריך לקלפו מבחוץ, לפי שהחלב המכסה את הקרב שוכב עליו, אבל מכפנים לצד הריאה א"צ קליפה, ומ"מ המנהג לקלוף מבי הצדדים ולא ליתו למטעי, ואם מניחין בו קצת מהכבד סני בקליפת צד זה בלבד. (העיטור).

הכבד צריך לחתוך הגידין והקנקנות והחלב במקום שהמרה תלויה בו, וכן צריך לחתוך כל החלב הדבוק באצבע הכבד. (הנקרא רוימען) כי זה מן חלב הבליות. (העיטור).

הטחול צריך לקלוף הקרום מבי צדדים ונוטל ראש הגיד שכתובה ומושך אותו, ונמשכין עמו ג' גידין כמו ש', ואסור משום חלב, וצריך לחטט אחריהן, טחול של בכש המנהג שלא לאבלה. (העיטור).

המסס, ובה"כ, וברס, צריך לקלוף החלב שעליהן (העיטור). דקין צריך לקלוף החלב שעליהן באורך אמה ממקום יציאתן מהקיבה ונהנו במדינות אלו להסיר הקרום של כל הדקין בהדרגה דכנתא של עגל.

כרכשתא (הנקרא מאסרארעם) צריך לקלוף הקרום והחוט של חלב שעליו, וגם חוט של דם המושך מקצה אל קצה, וחותכין קצה האחרון שמשם הרעי יוצא משום מיאום. (העיטור).

הרגלים, חותך ראשי הטלפים כדי שיצא הדם, וחותר החוטין שכן הטלפים (שקורין גייצען) שהם אסורים משום מיאום. (רמ"א).

כתב הרמ"א, צריך לנקר הכשר תוך ג' ימים של השחיטה מן החלב שלא יתקשה.

כתב התנ"ח, לכתחילה אין לשרות בשר תוך ג' ימים כדי להשהותו עוד ג' ימים, והשיך כתב מדהשמיט דין זה בהגהה משמע דס"ל הכותב, ופסק בן להלכה, אך בתנאי שישרה אותו היטב כמו שעה, ואם ה"י מנוקד מגידי הרס, די בהעברת מים רק זמן כעט, אבל אם לא נקרו צריך עכ"פ שהייה חצי שעה, כמבואר בט"ז.

טכח שדרבו לנקר בשר ונמצא אחריו חוט או קרום, מלמדין אותו ומוהירין אותו שלא יולול באיסורין, אבל אם נמצא אחריו חלב, אם הוא כשעורה מעכירין אותו, ואם בכזית אפי' בהרבה מקומות מכין אותו מכות מרדות ומעכירין אותו, והכל לפי דאות עיני המורה אם עבר בשונג או כמזיד, ומנהג כשר הוא שהטכח המוכר בשר ינקר קרום שימכרנו מן יכשלו בו הקונים, (רמ"א בשם הגהות אשר"י ומהרי"ק).

מורי ורבותי! ברעתי היה להרפים בעת כל דיני ניקור אחוריים מעשיה ומלאכתה, עם כל הציורים מכל חלקי הבשר בשמותם כל נתח ונתח, דבר אשר לא בא בדפוס עד הנה רק מסור מפה לאוזן, והכל היבין בראיה מעשה הרב להתלמד, ורציתי לרשום כל אלה על הנייד לשמוע כלימודים, אכן בעונתי הרבים קרה לי מקרה, כי בעת הדפוס דיני ניקור בא לי שמועה קרובה שנפטרה אמי מורתי הצרפניות תנצביה נסתתם רעיוני כימי אכלי ואין בכחי להוציאם לפעלו, כי הלכה ההיא רב מחניהו ושמעתתא בעי צלויה כיומא דאסתנא, וכאשר ינחם ה' אותי ואזכה להרפים שנית, אשלמה בליג אשר פציתי את פי כישע ה' וכעזרו.

לוח הטעות והתקונים.

מדם אענה אני שונג, ולכי בקרבי מתמוגג.

על אשר לא זכיתי לראות על האבניים בעת הדפוס. ומלאכתי נעשה עיי אחרים, ונשחת במלאכת הדפוס כשברון אותיותיהן ולא חשגיהן על חלוף האותיות, דהיינה ב' על כ' ג' על נ' ו' על י' ל' על צ' או ש' מ' על ס'. וסימנך וחלופיהן בגול"ם, עיב אבקש מהקורא לעיין בהלוח ואו לא נשחת כוונת המחבר, וגם לא יכשל בהלכה.

תקון	גדפת	שורה	תויה	היב	דף
הר"מ	הר"מ	כ"א		"	ל"ו
כ"כ	כ"כ	ח'		"	ל"ח
חסרון	חסרון	י"ז		"	ל"ט
	(כ"ל חכלל ח"ד)	א'	.	"	ל"ס
לארז"ע	לארז"ע	ג'	.	"	מ"א
ל"ש	ל"ט	כ"א	.	"	מ"ב
כמוקמה	כמוקמה	י"ז	.	"	מ"ד
מחשבו	מחשבו	ר'	.	"	מ"ד
ואין	יאין	ה'	.	"	מ"ד
יבש	יבש	א'	.	"	מ"ז
יוצאת	וונאת	ב'	.	"	מ"ח
כל	כל	י"ג	.	"	מ"ס
כזה	כזה	כ'	.	"	נ'
וכשהפיצול	וכשה פיטל	ז'	.	"	נ"א
כלל	כלל	ח'	.	"	נ"א
	אוטט (נריך לחתוק)	י"ב	.	"	נ"ב
כתב	כתע	א'	.	"	נ"ב
ורכה	ורכה	י"א	.	"	נ"ז
ע"ש	ע"ט	ו'	.	"	נ"ח
החבולה	החבולה	ס'	.	"	ס'
אוכס	אוסס	כ"ה	.	"	ס'
תב"ש	תב"ט	י"ט	.	"	ס"ב
כשרה	כשרה	כ"ב	.	"	ס"ג
מיס	מיס	ז'	.	"	ס"ד
להתיר	להחיר	ג'	.	"	ס'